

ACADEMICIANUL MIHAIL POPOVICI – LA POPASUL A 70 DE ANI DE LA NAȘTERE

În palmaresul intelectualilor de elită ai Moldovei figura academicianului Mihail Popovici este una distinctă în primul rând prin grandoarea celor realizate pe parcursul unei cariere de savant temerar și manager neîntrecut, prin consacrarea umană a căruia s-a reușit edificarea serviciului cardiologic de factură modernă, conceput din start și edificat în final ca un centru de cercetare și servicii clinice înalt specializate în domeniu.

Descendent din satul Podoima, o localitate situată la Nistru, Mihail Popovici a ales să-și facă studiile la medicină, parcă pentru a putea alina rănilor și suferințele, mai vechi și mai noi, ale neamului său din Transnistria. Treptele pe care s-a urcat cu tenacitate, efort propriu și ambiție l-au adus acolo, de unde poate vedea nu numai durerea și nevoile, ci și calea demnă de urmat.

Disciplinat în tot ce avea de făcut, sânguincios, capabil, conștient de misiunea pe care o avea, Mihail Popovici reușește încă de pe băncile institutului de medicină să se impună în fața colegilor și a profesorilor. Datorită acestor calități, devine nu numai un student excelent, ci, totodată, este animat și de cercetarea științifică. Selectat să rămână după absolvirea facultății la catedră, acestuia i se încredințează cele mai dificile cursuri, pe care le-a onorat practic cu veritabilă-i ținută de profesor erudit și profund.

În doar câțiva ani Mihail Popovici reușește nu numai să țină prelegeri, seminare, lucrări practice, ci

și să susțină, în 1970, prima teză de doctor în științe. Investigarea homeostazei în intoxicații l-a orientat spre studiul științific clinico-experimental, domeniu în care, după ani, avea să devină un nume consacrat și apreciat în cele mai prestigioase Școli de cardiologie de pe mapamond.

S-a format profesional la una din cele mai prestigioase instituții de învățământ - Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "Nicole Testemițanu" sub bagheta iluștrilor profesori ai vremii, care slujeau medicinei moldave, pentru ca mai apoi să devină el înșiși un succes demn de memoria înaintașilor.

La vârsta de 42 de ani (1984) este numit director al Institutului de Cardiologie. Deși avea o experiență modestă în calitate de administrator, dl M. Popovici a făcut față cu succes multiplelor sarcini. În condiții de loc ușoare dl Mihail Popovici dă dovadă de calități manageriale necesare, manifestându-se ca un bun organizator și conducător.

După mai multe consultări și investigații, cu susținerea renumiților savanți și demnitari de stat, ministrului sănătății Chiril Draganiuc, acad. Vasile Anestiadi, acad. Evghenii Ceazov, s-a acceptat amplasamentul Institutului de Cardiologie în sectorul Malina Mică, municipiul Chișinău (Dispensar și Clinica). Din acest moment, în istoria serviciului de cardiologie începe o nouă perioadă marcată de o activitate intensă de creștere a nivelului de asistență cardiologică și dezvoltare a cercetărilor științifice în domeniul patologiei

cardiovasculare. Astfel obiectivul prioritar la timpul respectiv devine realizarea programului de creare a bazei tehnico-materiale prin construcția de edificii, achiziționarea de utilaj, aparatură medicală. Erau necesare și acțiuni ample în vederea instruirii cadrelor naționale în domeniul cardiologiei.

A fost nevoie de eforturi susținute din partea directorului pentru ca într-un ritm alert la 1985 să fie finisat și dat în exploatare Dispensarul Cardiologic pentru 200 vizite/zi. La 1991 se finalizează lucrările la edificiul Clinicii de Cardiologie (pentru 350 paturi), care va defini un serviciu științifico-practic cu toate atributele necesare pentru asistarea a mii și mii de pacienți cu afecțiuni cardiovasculare. De altfel mai mulți specialiști de talie din țară și de peste hotare au remarcat din start profunzimea de abordare a problemelor demonstrate de tânăru colectiv de specialiști cardiologi, cercetători științifici din Moldova în frunte cu directorul Mihail Popovici.

Ambițiosul proiect de realizare a unor ample cercetări în domeniul cardiologiei experimentale în conexiune cu problemele clinice și întru anticiparea bolilor cardiovasculare a necesitat formarea unor cadre pe măsura sarcinilor majore și ardente ce le ridica situația complexă a maladiilor cardiovasculare care devenise o adevărată provocare pentru medicina publică. Astfel în cadrul marilor centre de cardiologie din fosta Uniune Sovietică (Centrul Unional de Cardiologie din Moscova, centre Republicane din Kiev, Harcov etc.) cât și peste hotarele republicii au trecut stagieri, s-au instruit și au realizat studii disertaționale o serie de specialiști în cardiologie, majoritatea fiind sprijiniți de dl M. Popovici.

Pe parcursul a peste treizeci de ani de activitate Școala Științifică încheată și animată de savantul M. Popovici a reușit să efectueze o serie întreagă de cercetări clinice și experimentale care erau orientate spre problemele dificile și prioritare ale cardiologiei ca etiopatogenia, diagnosticul și tratamentul cardiomiopatiilor dilatative și toxice, fiziopatologia insuficienței cardiace congestive, remodelării miocardului, a vaselor periferice și coronariene etc., principalele realizări fiind: Lansarea concepției integrative asupra cardiomiopatiilor (recunoscută pe plan internațional) argumentând, prin studii clinice și fundamentale complexe diferite aspecte ale acestora (elucidate unele oportunități celulare și moleculare ale creșterii stiffness-lui diastolic, ale dezvoltării deficitului energetic, precum și particularitățile morfologice ale miocardului, inclusiv și rolul unor factori de risc – pesticidelor, alcoolului, infecțiilor, inflamației, factorului imun în cardiopatia dilatativă);

Au fost tranșate mecanisme patogenetice importante ce determină periclitarea funcției lusitrope

a ventriculului stâng, care impun predilect afectarea sintezei și transportului energetic, dishomeostazia calciului în cardiomiocit, reorganizarea proteică a interstițiului miocardic și evoluția procesului inflamator;

A fost dovedit rolul carenței energetice, stresului oxidativ, impactului citokinic, afectării sintezei de colagen interstițial și a expresiei proteinelor de intercalare din familia conexinelor (43, 45 și 49) în creșterea stiffness-lui diastolic, perturbarea contractilității izovolumetrice a ventriculului stâng, destabilizarea electrofiziologică și incompetența funcțională a miocardului siderat;

A fost estimată și validată valoarea predictivă a nivelilor circulante ale celulelor progenitoare endoteliale și apoptotice asupra evoluției leziunilor coronariene condiționate de dislipidemii, injuriilor ischemice ale miocardului, precum și fezabilității procesului de reendotelizare și angiogeneză în sistemul coronarian;

Pentru prima dată, aplicând metoda de hibridizare in situ și utilizând material uman, s-a reușit evaluarea expresiei acizilor micro-ARN-143 și -145 în peretele vascular, metodologie care s-a utilizat ulterior pentru determinarea micro-ARN-143 și micro-ARN-145 în patnul tisular al restenozei intra-stent pe material necropsic;

A fost elaborată metoda de diagnostic precoce al infarctului miocardic acut în baza evidențierii unui marker biochimic inedit al leziunii miocardice ATP-aza de Ca^{++} și a metodei de estimare a riscului destabilizării plăcii aterogene, cât și a prognozării procesului de reendotelizare prin determinarea cantitativă a celulelor endoteliale progenitoare în sânge și a capacității lor de proliferare in vitro;

A fost descifrat rolul afectării sistemului de control al fenotipului contractil al miocitului neted vascular în formarea și hiperplazia neointimei și, respectiv, în dezvoltarea restenozei intra-stent după angioplastie coronariană;

S-au adus dovezi noi asupra valorii predictive a unor markeri ai inflamației endoteliale și alterării proteinelor scheletice (fosfolipaza A2 asociată de lipoproteinele circulante și produsele glicării finale) privind remodelarea coronariană negativă și perturbarea elasticității arterelor periferice de conduită și rezistive;

A fost identificată expresia și cantitatea metalloproteinazei 2 a matricei extracelulare și a inhibitorului tisular specific vizavi de afectarea turnoverului colagenului în media și neointima arterei coronariene inerentă stenozei și restenozei după angioplastie;

Au fost elucidate mecanismele de control al fenomenului coronarian Gregg alternative reactivității vasculare dependente de endotelii compromise în in-

suficiența cardiacă, care sunt bazate pe fenomenul de hiperpolarizare a mediei musculare;

Au fost individualizate oportunitățile corelative ale indicilor elasticității arterelor periferice cu predictorii principali ai disfuncției sistolice și diastolice la pacienții cu insuficiență cardiacă congestivă, inclusiv pe fondalul modelării activității neuroendocrine.

Antrenarea Republicii Moldova în Programul de Intervenție Națională Integrată împotriva bolilor nontransmisibile (CINDI) este încă una din realizările cu o importantă rezonanță socială ale savantului M. Popovici. În țară au fost desfășurate programe și activități de ameliorare a sănătății prin prevenirea și reducerea factorilor de risc morbid. Prin implicarea nemijlocită a academicianului M. Popovici, ideologia medicinei preventive a devenit nucleul Programului Național de Sănătate, în care se redirecționează accentele spre medicina care tinde prevenirea pe toate căile maladiilor. Experiența Moldovei în acest domeniu, a fost apreciată mult iar M. Popovici Directorul Programului CINDI în Moldova, a fost acceptat în funcția de consultant în echipa de elaborare a Strategiei Europene de combatere a maladiilor noncontagioase, pe lângă Biroul European al OMS. Prin toate aceste angajamente de prestigiu și responsabilitate la care se adaugă și poziția sa ardentă ca președinte al Societății de Cardiologie a contribuit la creșterea imaginii Republicii Moldova pe plan internațional.

Cercetările actuale sunt proiectate asupra unei probleme importante a cardiologiei intervenționale și vizează estimarea fezabilității predictive a conceptului „multi-marker” la pacienții expuși angioplastiei cu implantare de stent privind evoluția complicațiilor cardiovasculare majore. La această conotație este apreciată corelarea între markerii circulanți, imagistici, morfologici și indicii probelor contemporane de studiu al ateromului coronarian: ultrasonografiei intravasculare și tomografiei optice coerente.

Rodul muncii și activității științifice și organizatorice ale academicianului M. Popovici sunt circa 500 publicații științifice, inclusiv 20 monografii, compendii și ghiduri, 17 invenții, dintre care 5 au fost distinse cu medalii de aur, 6 cu medalii de argint, 1 – bronză, 1 - cu Marele Premiu, Chișinău, Moldova, participant la numeroase Congrese Naționale, Europene și

Mondiale în domeniul cardiologiei ca raportor și moderator, conducător științific la 26 proiecte științifice, naționale și internaționale, conducător științific al 10 doctori în medicină și 11 doctori habilitați în medicină.

Activitatea prodigioasă a Dr. Prof. M. Popovici a fost apreciată cu înalte distincții de stat și titluri onorifice: laureat al Premiului de Stat al RM pentru știință, tehnică și producere (1994), medalia „Meritul civic” (1996), cavaler al celei mai înalte distincții de stat „Ordinul Republicii” (2002), Cavaler (2005), Ofițer (2006) și Comandor (2007) al ordinului „Merite de invenție” al Regatului Belgia.

Respectul și admirația colegilor și subalternilor derivă din exemplul personal al academicianului, directorului M. Popovici, care, deși este extrem de ocupat, consideră de datoria sa să învețe oamenii să discearnă binele de rău, să-și traseze clar sarcinile de realizat și să caute mereu soluția optimă și echitabilă în special în raport cu bolnavii. Colegilor cu care colaborează zi de zi li se creează impresia că acest om nu se mai odihnește nici când. Dimineața cum se luminează de zi, este deja la serviciu, iar seara târziu îl poți găsi în biroul de lucru.

Domnul academician M. Popovici face parte din categoria rară de lideri adevărați, care sunt capabili în deplină măsură, până la sacrificiu să-și utilizeze capacitățile. Grație puternicului simț organizatoric, năzuinței spre perfecționare continuă, receptivității față de nou, M. Popovici și-a trasat clar și ferm obiectivele intelectuale și interesele spre care tindea. Dincolo de impresia evasieuforizantă a accesibilității, acest om este remarcabil și inconfundabil prin rigoarea, disciplina interioară și fermitatea conceptelor ce-l reprezintă.

La popasul celor 70 de ani de viață trăită intens și cu dăruire exemplară întregul efectiv al membrilor Academiei de Științe a Republicii Moldova se alătură tuturor urărilor aduse acestui distins savant, manager de talent și cetățean responsabil și îi urează să rămână pe aceeași undă de angajament total, să-și păstreze integre și neîntinate distinsele sale virtuți umane și clarviziunea de dascăl perfect și investigator neobosit.

Mulți ani înainte, cât mai multe bucurii și împliniri așteptate, alături de cei dragi inimii!

Academician
Gheorghe Duca

